

La presidència dels escàndols

La presidència del Govern balear ha estat protagonista d'escàndols sempre, excepte durant el Pacte de Progrés.

El president Jaume Matas intenta evitar que el cas Andratx s'acabi convertint en el cas Matas i que marqui aquesta legislatura autonòmica, 2003-2007. Vol concentrar l'atenció de l'escàndol a Andratx. Assegura que és un fet "aïllat i esporàdic". Tanmateix, el PSOE insisteix setmana rere setmana a llançar sospites sobre el president perquè considera que és el màxim responsable "d'una trama de corrupció" molt més àmplia i, a tal efecte, recorden que en aquest moment —a més d'Andratx— són investigats divuit batlles del PP a tot Balears. Més enllà de les implicacions jurídiques i polítiques

del cas, l'assumpte ha fet recordar la llarga tradició d'escàndols protagonitzats per la presidència del Govern balear mentre ha estat ocupada pel PP. Francesc Antich, president socialista al capdavant del Pacte Progrés, mai no va ser acusat de res il·legal. Un simple parèntesi.

D'escàndol en escàndol. L'any 1983 Gabriel Canellas es convertí en el primer president del Govern balear. El PP (aleshores es deia AP, Aliança Popular) havia empatat en escons amb el PSOE. Els dos partits minoritaris, PSM i UM, tenien la clau. El PSM apostà tot d'una per un govern progressista. UM dubtava. Des de la Banca March li esvaïren els dubtes. El president d'aquesta banca, Carlos March, reuní al seu despatx de Madrid els líders d'UM, Jeroni Albertí, i d'AP, Gabriel Canellas, entre d'altres persones de cada partit, i aconseguí que signessin un document secret —mai no s'ha fet públic— en què UM es va comprometre a prestar suport a AP. Canellas fou investit. L'any 1995, Albertí, ja retirat, explicà en una entrevista que "no era lliure econòmicament" i que les pressions pels seus negocis privats explicaven el suport que va donar a la dreta. L'escàndol no transcendí en el seu moment, però és un precedent del murllader que vindria posteriorment.

Durant la primera legislatura de Canellas no

El president Gabriel Canellas (a la fotografia), que a la primera legislatura ja fou acusat de corrupció, va acabar la seva carrera política jutjat per suborn, tot i que la pena havia prescrit.

va trigar gaire a aparèixer la primera sospita de corrupció. El president tenia relacions familiars amb els propietaris de les constructores Promocions Zeus i Construccions Torcal. Doncs bé, quan el Govern hagué d'adjudicar unes obres de diverses dependències de l'administració autonòmica, les empreses afavorides foren... Zeus i Torcal. L'oposició acusà Canellas de comportament irregular. L'escàndol provocà que UM votés a favor de crear una comissió d'investigació parlamentària per esbrinar quina responsabilitat tenia el president. Les possibilitats d'una moció de censura eren molt altes, ja que Canellas podia caure fàcilment si, com pareixia, PSOE, PSM i UM es posaven d'acord. Però UM, a la fi, es va desdir. Canellas va continuar de president, sense moció de censura ni cap amonestació de la comissió. El canvi d'opinió d'UM l'explicà Albertí anys després –en la mateixa entrevista abans referida– per pressions externes. UM volia formar part de l'Operació Reformista que liderava Miquel Roca –CiU– i que era finançada en una part important per la Banca March. Segons el líder d'UM, Roca li telefonà per dir-li que els finançadors “no entendrien una moció de censura per fer un govern d'esquerra”. Canellas va continuar governant durant la segona legislatura (1987-1991), durant la qual es produïren ecos del primer escàndol i en van sorgir de nous, de menor entitat.

Canellas fou investit president per tercera vegada el 1991. Durant aquesta legislatura esclatà el cas Brokerval. L'empresa de mediació financera que tenia aquest nom es dedicava a captar diners per invertir-los en mercats diversos a canvi de la promesa de sucosos interessos. Una filial seva, Inverbroker, va ser intervinguda per la policia arran de les denúncies d'inversors que se sentiren esta-

A més del cas d'Andratx, actualment hi ha divuit batlles del PP de tot Balears que també són investigats en relació amb casos de corrupció urbanística

fats. La intervenció de l'autoritat descobrí que grans quantitats de doblers que els clients pensaven que s'estaven invertint en l'operació concreta acordada es desviaven, en realitat, a d'altres d'alt risc, com inversions immobiliàries o el túnel de Sóller –a Mallorca– que aleshores s'havia començat. Tot d'una l'oposició política veié una estranya relació entre Brokerval i aquest túnel, una obra civil adjudicada pel Govern balear presidit per Canellas. Les sospites de corrupció marcaron la campanya electoral del 1995. El PP guanyà per majoria absoluta.

El juny del 1995 Canellas va ser novament investit president. Però l'escàndol, que ja era conegut com el cas Túnel de Sóller, va enfonsar la seva carrera. Les investigacions policials derivades del cas Brokerval descobrien, just quinze dies després de ser investit el president, el rastre de 50 milions de pessetes que anaren a parar a la Fundació Illes Balears, creada per Canellas i que havia fet pagaments a proveïdors del partit conservador amb aquests diners que procedien de l'adjudicatària de les obres del túnel. Aznar, que feia bandera de l'anticorrupció per intentar fer caure el Govern de Felipe González, obligà Canellas a dimitir el 19 de juliol del 1995.

Cristòfol Soler substituï Canellas. Però durà només deu mesos. El succeí Jaume Matas, investit el juny del 1996. Per intentar deslligar-se de Canellas, Matas fins i tot va evitar de fotografiar-se amb l'expresident. A la fi Canellas va ser jutjat el 1997, juntament amb els altres responsables: el que havia estat conseller d'Obres Públiques, Jeroni Saiz, i qui ocupà la secretaria general del PP, José Antonio Berastáin, durant els temps del cas Túnel de Sóller. Foren condemnats per suborn, però amb prescripció de la pena. Canellas dimití de diputat el febrer del 1997. Matas s'enfrontava amb les següents eleccions sense ombra de sospita. Tanmateix, durant la campanya electoral es-

clatà el cas Formentera. El *Diario de Mallorca* va destapar la presumpta alteració dels cens de votants de les més petites de les Illes, inflat per encabir-hi uns setanta sud-americans d'origen balear amb dret a vot per afavorir les expectatives del PP d'aconseguir l'únic diputat que tria l'illa i que sol ser decidit per a la constitució del Govern. El Govern negà qualsevol implicació. El PP va perdre el poder.

Durant la legislatura 1999-2003, la del Pacte de Progrés, al president del Govern de Balears, Francesc Antich, no li va fer ombra cap sospita. Mentrestant, el cas Formentera feia el seu camí. El juliol del 2005 el Tribunal Superior determinà –per quatre vots contra tres– que ni Matas ni Estaràs intentaren adulterar el cens de Formentera, i per tant que no procedia imputar-los. També els anys del Pacte de Progrés es destapà un altre escàndol que afectà l'anterior president, Matas. Es va conèixer com el cas Bitel (nom d'una empresa de telecomunicacions), i es referia a un suposat espionatge orquestrat pel gabinet de Presidència, entre 1996 i 1999, al socialista Francesc Quetglas, aleshores responsable d'Urbanisme del Consell de Mallorca (en mans del Pacte de Progrés entre 1995 i 1999). El PSOE portà als tribunals Sebastià Vallori i Francesca Pascual, membres del gabinet presidencial que, segons les acusacions, havien interceptat 34 missatges electrònics de Quetglas. Els socialistes fins i tot intentaren implicar Matas en l'espionatge, però la justícia no en trobà proves, d'aquesta implicació. El 2005 el Tribunal Suprem va entendre que no hi havia delictes perquè els missatges interceptats no pertanyien a la intimitat de Quetglas.

En resum: de les sis legislatures autonòmiques, només en una, la de Francesc Antich al capdavant del Pacte de Progrés, la presidència balear no ha estat sota sospita.

Miquel Payeras